

**COMMISSIE VOOR AANVULLENDE PENSIOENEN
VOOR ZELFSTANDIGEN**

ADVIES

nr. 17bis

van

29 februari 2024

Aangezien de Commissie voor Aanvullende Pensioenen voor Zelfstandigen, opgericht krachtens artikel 61 van de programmawet (I) van 24 december 2002 (hierna “de WAPZ”), B.S. van 31 december 2002, als opdracht heeft advies te verstrekken,

nemen de vertegenwoordigers van de zelfstandigen, de pensioeninstellingen en de gepensioneerde zelfstandigen, bijgestaan door deskundigen, het volgende advies aan:

Ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van de hypothesen en de methodologie voor de berekening van de verwachte aanvullende pensioenprestatie in het pensioenoverzicht en het bijbehorende verslag aan de Koning: mogelijke impact op de 80%-regel

Op vraag van de vice-eersteminister en minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing, heeft de commissie, samen met de Commissie voor Aanvullende Pensioenen voor werknemers, advies nr. 17 geformuleerd over het ontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van de hypothesen en de methodologie voor de berekening van de verwachte aanvullende pensioenprestatie in het pensioenoverzicht en het bijbehorende verslag aan de Koning.

De Commissie heeft haar werkzaamheden voortgezet en heeft onderzocht wat de mogelijke impact op de fiscale 80%-regel is van de berekening van de verwachte aanvullende pensioenprestatie die in het pensioenoverzicht zal worden vermeld. Krachtens die regel mogen het wettelijke pensioen en het aanvullende pensioen samen niet meer bedragen dan 80% van het referentie-inkomen (WAPZNP¹) of van de laatste ‘normale’ bruto jaarbezoldiging (WAPBL²) van de zelfstandige.

Dit advies nr. 17bis bevat de conclusies van die werkzaamheden over de mogelijke impact op de 80%-regel.

¹ Wet van 18 februari 2018 houdende diverse bepalingen inzake aanvullende pensioenen en tot instelling van een aanvullend pensioen voor de zelfstandigen actief als natuurlijk persoon, voor de meewerkende echtgenoten en voor de zelfstandige helpers.

² Titel 4 van de wet van 15 mei 2014 houdende diverse bepalingen.

1. Vertrouwen van de zelfstandigen in de aanvullende pensioenen

In de eerste plaats herhaalt de Commissie dat ze zich aansluit bij de hoofddoelstelling van de transparantiewet³, nl. *“de versterking van het vertrouwen in het pensioenstelsel en in de tweedepensioenpijler in het bijzonder”*⁴.

Fiscale stabiliteit is essentieel om het vertrouwen van de zelfstandigen in het pensioensysteem en meer specifiek in de tweede pensioenpijler te behouden en te versterken.

Zo mogen de wijzigingen van de sociale wetgeving om een duidelijker beeld te geven van het aanvullend pensioen dat de zelfstandigen in de toekomst mogen verwachten, niet leiden tot een wijziging van de fiscale aftrekbaarheid van de bijdragen.

2. Coherentie tussen de “sociale” en “fiscale” berekeningen

De Commissie sluit zich aan bij wat advies nr. 18 van de Commissie voor Aanvullende Pensioenen voor werknemers van 13 februari 2007 vermeldt over de berekeningspercentages die worden gebruikt in het kader van de 80%-controle voor vaste bijdrageplannen zoals gedefinieerd in punt 6 “Overige opmerkingen Commissie”, 1ste streepje “Coherentie tussen fiscale en sociale berekeningspercentages”:

“De Commissie stelt dat geen coherentie vereist is tussen, enerzijds, de “fiscale” berekeningspercentages gebruikt in het kader van de 80%-regel, en, anderzijds, de “sociale” berekeningspercentages gebruikt in het kader van de communicatieverplichtingen aan de aangeslotenen. Beide berekeningen beogen immers een verschillend doel (fiscale aftrekbaarheid versus informatie) en hebben bovendien een verschillende bestemming (fiscus versus aangeslotene).”

Het verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit bepaalt het volgende: “In dat opzicht is het geenszins de bedoeling dat de werkwijze, de hypothesen en de parameters van dit ontwerp van koninklijk besluit door de pensioeninstellingen worden aangewend als voorbeeld of standaard voor de vervulling van de prudentiële regels waaraan ze zijn onderworpen, zoals bijvoorbeeld de berekening van het verwacht rendement in de SIP, de actualisatievoet die wordt gehanteerd voor de berekening van de technische voorzieningen, continuïteitstoetsen, enz.”.

De Commissie raadt aan om in het verslag aan de Koning ook te vermelden dat het niet noodzakelijk de bedoeling is om de in het pensioenoverzicht te vermelden verwachte aanvullende pensioenprestatie voor de fiscale regels te gebruiken, meer bepaald voor de berekening van de naleving van de fiscale 80%-regel⁵.

3. Standstill tijdens de overgangperiode tot eind 2028

Het ontwerp van koninklijk besluit voorziet in verschillende maatregelen tijdens een overgangperiode die tot eind 2028 loopt, om de berekening van de verwachte aanvullende pensioenprestatie te vereenvoudigen. Die maatregelen stellen de pensioeninstellingen onder meer in staat om, tijdens de

³ Wet van 26 december 2022 tot wijziging van verscheidene bepalingen ter versterking van de transparantie in het kader van de tweede pensioenpijler.

⁴ Memorie van toelichting bij de transparantiewet van 14 oktober 2022: DOC 55 2942/001 van de Kamer.

⁵ Wanneer een projectie wordt uitgevoerd op de wettelijke pensioenleeftijd, waarbij ervan wordt uitgegaan dat tot die leeftijd bijdragen worden betaald, houdt dat bijvoorbeeld het risico in dat de verkregen prestatie wanneer de betrokkene effectief op pensioen gaat, wordt overschat. Dit druist in tegen de filosofie van de 80%-regel, nl. een vervangingsgraad vormen van maximum 80%.

overgangperiode, het “neutrale” modelportefeuilletype toe te passen ongeacht de werkelijke activaverdeling van toepassing op de reserves en de bijdragen van de betrokken aangeslotene, om geen rekening te houden met het feit dat de pensioenformule in het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst op vooraf vastgestelde ogenblikken wijzigt op basis van vooraf vastgestelde criteria, ...

De Commissie beveelt in elk geval aan om, tijdens de overgangperiode, geen rekening te houden met de verwachte prestatie die in het pensioenoverzicht wordt getoond. Het is immers mogelijk dat die verwachte prestatie – ingevolge de toegepaste vereenvoudigingen – niet realistisch genoeg is, zelfs niet volgens het meest realistische scenario.

4. Keuze van de verwachte prestatie in functie van het scenario

De transparantiewet bepaalt het volgende: *“In het geval economische scenario's een invloed hebben op de berekening van de verwachte prestatie, moet deze een meest realistisch scenario, een gunstig scenario en een ongunstig scenario omvatten, rekening houdend met de specifieke aard van de pensioenovereenkomst.”*

Als de verwachte prestatie die in het pensioenoverzicht wordt getoond, echter in aanmerking wordt genomen voor de toetsing van de 80%-regel, beveelt de Commissie aan om rekening te houden met de verwachte prestatie volgens het meest realistische scenario, en niet met de verwachte prestatie volgens het gunstige of het ongunstige scenario. Het meest realistische scenario zou immers de beste inschatting moeten geven op basis van de methode en de parameters die door het ontwerp van koninklijk besluit worden bepaald.

5. Raming van de winstdeelname

Als de verwachte prestatie die in het pensioenoverzicht worden getoond, toch in aanmerking wordt genomen voor de toetsing van de 80%-regel, beveelt de Commissie ook aan om geen gebruik meer te maken van de raming van 20%⁶ voor de winstdeelname. De verwachte prestatie wordt immers berekend in functie van een globaal rendement dat rekening houdt met de raming van de eventuele winstdeelname.

De Commissie raadt aan om in het verslag aan de Koning duidelijk te vermelden dat de verwachte prestatie de door de winstdeelname gevormde prestatie omvat.

6. Raming van de wettelijke pensioenleeftijd

Als de verwachte prestatie die in het pensioenoverzicht worden getoond, toch in aanmerking wordt genomen voor de toetsing van de 80%-regel, zou de berekening van die fiscale regel dan op de wettelijke pensioenleeftijd (65, 66 of 67 jaar) worden uitgevoerd⁷.

In dat geval beveelt de Commissie aan om de omzettingscoëfficiënt kapitaal/rente aan te passen in functie van een realistische raming van de levensverwachting van de zelfstandige op zijn wettelijke pensioenleeftijd.

⁶ Circulaire van 4 februari 1987, de zogenaamde “circulaire Massard”.

⁷ Wanneer een projectie op de wettelijke pensioenleeftijd wordt uitgevoerd, waarbij ervan wordt uitgegaan dat bijdragen tot op die leeftijd worden betaald, houdt dat het risico in dat de verkregen prestatie bij de effectieve pensionering, zoals eerder vermeld, wordt overschat.

7. Beoordeling van de vaststelling van hypothesen en methodologie

De Commissie vraagt dat de in advies nr. 17 van de Commissie vermelde periodieke beoordeling uiterlijk in 2028 voor het eerst wordt uitgevoerd vóór het einde van de overgangperiode.

Deze beoordeling slaat op de manier waarop de hypothesen en de methodologie worden bepaald voor de berekening van de verwachte aanvullende pensioenprestatie die in het pensioenoverzicht zal worden vermeld.

Bedoeling is te verifiëren of de volgens het meest realistische scenario berekende verwachte prestatie een “beste raming” (*best estimate*) en voldoende stabiel in de tijd is, aangezien de volatiliteit ervan normaliter in het gunstige en het ongunstige scenario, maar niet in het meest realistische scenario in aanmerking moet worden genomen.

Voor deze beoordeling zou het mogelijk moeten zijn om de evolutie van de verwachte prestatie te berekenen op basis van de vanaf 2026 berekende hypothesen en de in het ontwerp van koninklijk besluit vastgelegde methodologie, maar, voor bepaalde standaardgevallen, ook op basis van de hypothesen die vanaf 2016 opnieuw worden berekend, om zo over een horizon van minstens 10 jaar te beschikken.

8. Anticipatie op de eventuele fiscale gevolgen

De Commissie onderstreept dat, in de 80%-regel, rekening houden met de verwachte aanvullende pensioenprestaties die in het pensioenoverzicht zal worden vermeld, ongewenste fiscale gevolgen zou kunnen hebben die het vertrouwen van de zelfstandigen in de aanvullende pensioenen zou kunnen ondermijnen.

De voorspelbaarheid van de impact van deze mogelijke inaanmerkingneming voor de toetsing van de 80%-regel is belangrijk.

In alle gevallen is het belangrijk dat de zelfstandigen en de pensioeninstellingen vroeg genoeg worden geraadpleegd en geïnformeerd over elke evolutie in verband met de toepassing van de 80%-regel.